

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 του Φλεβάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 236

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η άρρωστη δούλα (συνέχεια).
 ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ. Άνοιχτό γράμμα για το γλωσσικό ζήτημα (Τέλος).
 Σ. ΧΑΡΑΗΣ. Βασιλικό θέατρο — 'Η επιστροφή του σκύτου.
 Δ. και Γ. 'Η 'Απολογία.
 Δ. Έργα και 'Ημέραι—Οί Τυμμηστοί.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μήτσος Καλαμάς, Τίχης Σαρακηνός.
 ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Η ΒΟΥΛΗ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ—ΒΑΡΒΑΡΟΠΟΛΙΤΕΣ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (*)

'Ελπίζαμε να πάυση η τρομοκρατία· ελπίζαμε ότι αφού η κατ' εξοχήν χώρα της 'Ελευθερίας είδε τις άπαισιες κηλίδες των Εὐαγγελικών και των Ορρεστεϊκών, ελπίζαμε ότι ο πέπλος της λήθης θά τή σκεπάση όλα μιά για πάντα. Και έρχεστε τώρα να ξανακαλιζέτε με την μασιά σας τή μισοσθυσμένη στάχτη και μιλάτε—χωρίς να φοβηθήτε τις σκιές των 'Αρμοδίων—περί μείζονος του πρόποντος άνεκτικτότητος, μείζονος του πρόποντος ελευθερίας. Και μ'ε μιλείτε καθώς ούτε στους υπηρέτας σας δέν θά μιλούσατε: «'Αλλά θά άνακράξωμεν τότε ήμεις μετά θάρρους έν όνόματι τής ιδέας, ύπέρ της ζώμεν και θάποθάνωμεν: Στήτε· πάσατε τό μιανόν έργον ήμών...» κτλ.

Μή νομίζετε ότι μ'ε πιτούν όσα μ'ε απειλείτε, ότι μ'ε τρομάζουν οι όνειδισμοί και οι χλευασμοί, οι φιλοφρονήσεις κάθε είδους με τις όποιες μ'ε λούζετε. Είναι νόμισμα που έχουμε και μείς στις τσέπες μας, και θά μ'ε εΐταν πολυ εύκολο να τό βάλουμε σε κυκλοφορία. 'Αλλά δέν μ'ε χρειάζεται. Πληρώνουμε τίμια και όχι με κλπικα.

Στεκόμαστε πολυ ψηλά, τόσο ψηλά, ώστε οι βρισιές ξεπούν στά πόδια μας, άν δέν γυρνούν πίσω, από εκεί που ήρθαν. Είναι για μ'ε παράσημα, είναι τίτλος τιμής για τον καθένα μας.

Ζήτε, νεαρέ του κάλλους των άρχαίων μαρμαρών πρόμαχε, στάς 'Αθήνας; παρακολουθείτε τήν φιλολογική κίνηση; διαβάζετε ελληνικά; Δέν είδατε, δέν έμάθατε, δέν άκούσατε τίποτα από τό επιβλητικό ζάπλωμα τής Μεταρρυθμίσεως; δέν βλέπετε τό κύμα τό θεόρατο που σιγά σιγά φουσκώνει, δυναμώνει, πλησιάζει, σήκώνεται απειλητικό για να παρσώρη στο πέρασμά του τό κάθε τί που κολυμπά χωρίς δική του θέληση και ζωή, τό κάθε τί που δέν είναι καλοθεμελιωμένος βράχος, κάθε ξύλο, κάθε τενεκέ και κάθε ζωόφυτο; για να σαρώση κάθε σά-

πιο, ακόμη και τις σημαδοῦρες, όταν είναι: δεμένες με σκουριασμένες άλυσίδες; 'Ακούτε ότι πότε ξεφωτρώνει ένας δικαστής στον Βόλο, πότε ένας γιατρός στην Πόλη, πότε ένας αρχαιολόγος στάς 'Αθήνας, πότε ένας δικηγόρος στην Σμύρνη; τό έμάθατε ότι βγήκε ένας σχολάρχης στην Ναύπακτο, ένας άλλος δάκταλος στην Μεθώνη, πέντε έμποροι στην 'Αλεξάνδρεια, άλλοι τόσοι στην 'Ινδία, δέκα πριγκιπικοί στην Κρήτη και δεκαπέντε Βενιζελικοί; 'Εσκεφθήκατε να κάνετε μιά μικρή στατιστική, για να δείτε πόσο δημοτικιστά! βρίσκονται τώρα στο Πανεπιστήμιο, πόσοι στην Βουλή, πόσοι στον Στρατό, πόσοι στο Ναυτικό, πόσοι στην δημοσιογραφία, πόσοι μεταξύ των δημοδιδασκάλων; 'Εμιλήσατε με τους όμήλικές σας, με τους νεωτέρους σας, και ελογαριάσατε ότι από αυτούς θά στρατολογήθη ή αύριανή μας κοινωνία, ότι αυτοί όλοι θά μπούν στο αίμά μας έπειτα από δέκα μόνο χρόνια;

Και, μή μπορώντας να καταλάβετε όλα αυτά, τά αποδίνετε εις ξενολατρείαν, έσείς; εις ψευδοεπίδειξιν νεωτερισμού; Φαντάζεσθε λοιπόν ότι είναι κάποια έπιδημία, κάποιος λοιμός, κάποια χολέρα, σαν του '54, ή όποια και άν είναι θά περάση και ή όπία ήρθε όλος διόλου παραστική για να ταράξη πρόσκαιρα και παροδικά τους τύπους τής γραμματικής τής γλώσσης, ήν γράφετε, του ένω και θρηνη, του εμπεννευσμένας και του προέθεντο; Και δέν βλέπετε ότι τό μικρόβιον τής έπιδημίας αυτής, είναι τό μικρόβιο τής ύγείας; Και δέν έκαταλάβετε ότι καθώς στο Βυζάντιο (ξέρουμε δά κ' έμεις λίγη Βυζαντινή ιστορία) όλος ό άγών των Εικονοκλαστών είχε για σύμβολο τις εικόνες, αλλά ήτον μιά ριζική 'Επανάσταση εναντίον βαθύτερων κοινωνικών πληγών, δέν ένοήσατε—λέγω—ότι ή γλωσσική 'Αναμόρφωση είναι σύμβολο, μέρος μιάς πλατύτερης 'Ιδέας, που έρχεται να γιατρέψη και άλλες πληγές; Και νομίζετε ότι μιά τέτοια πνευματική 'Επανάσταση, που δέν μπορεί παρά να γίνη, που γίνεται, που έγινε. 'Επανάσταση που θά δώση τήν λύτρωση στους δούλους και τήν ελευθερία, νομίζετε ότι μπορεί να πνιχτή στο αίμά της, νομίζετε ότι θά πάρετε πίσω από τους πνευματικούς στρατιώτες τά όπλα τής 'Επιστήμης; Όλοι αυτοί οι καπνοί που βλέπετε, και οι όποιοι σας πνιγουν τήν όψη, δέν σας φέρνουν τό χαρμόσυνο μήνυμα τής πυρκαγιάς που άναψαν τά φωτισμένα κεφάλια των νέων, των πραγματικώς άρχαίων 'Ελλήνων; τής πυρκαγιάς που μαζι με τό αθαμπό χάραγμα του αιώνα άρχισε να ζαπλώνεται, και που γλήγορα θά κάψη ό,τι είναι για κάψιμο; ή όποια θά εξαφανίση σκουριές και δμιχλές και θά μ'ε δείξη στο άληθινό τους, τό πανώριο τους χρώμα, τωρινά και περασμένα, Ζωή και 'Ιστορία, 'Υμηττό και 'Ακρόπολη; Μιά τέτοια πυρ-

καγιά, που ρίχνει τήν φωταύγεια της κόμης και σε ξένους, καταχνιασμένους ούρανοῦς, φαντάζεστε πως σβύνεται με μερικούς τρύπιους κουβάδες παγωμένο νερό;

Μή τον χάνετε άδικα τον κόπο σας. Μή δοκιμάζετε να βγάζετε προφητείες για τό «τινος έργον θά στέψη ή επιτυχία», τέτοιες μάλιστα που δέν έρχονται από τή γνώση του παρόντος. Περιορισθήτε στην δουλειά σας με τον Κερδω και να στυλβώτε τά ύμέτερα ύποδήματα, αλλά ως εκεί και μη παρέκει—ne sutor ultra crepidam.

'Η ιδέα που πολεμάτε έσπασε τον πάγο τό φως τής αλήθειας σκορπίζει σιγά σιγά τήν καταχνιά τής Πρόληψης· ό ήλιος τής ζωής λειώνει τά χιόνια τής σκλαβιάς· τό κρύο νερό όρσίζει τό χώμα, που τόσο καιρό έμεινε ξερό και άπότιστο, ένθ ό ήλιος λούζει με τις ζεστές του άχτίδες τήν σύγχρονη ελληνική γή. Ο ώραίός μας άττικός ούρανος, ό όποιος μου άρσσει όσο και σε σας, άγαπητέ κύριε, και τον όποτον όλοι οι 'Αθηναίοι μου φαίνεται ναγαπών· τά μνημεία τής άρχαίας τέχνης, με τό έκπαγλό τους κάλλος, όλα όσα μ'ε άφησαν για κληρονομία οι μεγάλοι πρόγονοι, μένουν πάντα τά ίδια· ό καιρός μόλις τά πειράζει. Μόνο έμεις αλλάζουμε και μαζί με μ'ε τά όργανά μας, ή φωνή μας, ή προφορά μας, ή γλώσσά μας. 'Η γλώσσα δέν είναι ούτε ούρανος, ούτε Παρθενών, ούτε τριακονταόροφοι οίκια, καθώς φαντάζεστε τον Παρθενώνα τον έκαναν οι άρχαίοι· τά σπίτια με τά τριάντα και εκατόν πατώματα, τά κάνουν οι 'Αμερικανοί. Τήν γλώσσα τους όμως δέν τήν έκαναν ούτε οι 'Αμερικάνοι, ούτε οι άρχαίοι· όχι· κάποιος σας γέλασε. Μή τον πολυπιστεύετε τον Κερδω σε ζητήματα που δέν άφορούν τό χρηματιστήριο. Ο λόγιος Έρως ξέρει, ότι οι άρχαίοι έκληρονόμησαν τήν γλώσσά τους από τους προγόνους τους· όχι όμως τήν ίδια· τήν άλλαξαν, επειδή ή προγονική δέν τους πολυέκανε, επειδή ήθελαν να μοιάσουν με τους προγόνους τους, και άν μπορούσαν να τους ξεπεράσουν· και τήν άλλαξαν άδιάκαπα, όσο άλλαξαν οι ίδιοι. Και καθώς πάλι οι άρχαίοι εξαφανίστηκαν, μ'ε άφησαν στη θέση τους έμ'ε, τά παιδιά τους, έτσι και ή γλώσσά τους έσβύστηκε, μόλις έκλεισαν τά χείλη τους, αλλά δέν έχάθηκε. Μαζι με τό τελευταίο φιλι, μ'ε άφησαν επάνω στο στόμα μας και μέσα στην καρδιά μας τήν γλώσσαν εκείνη που είναι ή μοναχοκόρη τής δικής τους, για να τήν αγαπούμε, για να τήν καλλιεργώμε, καθώς εκείνοι αγαπήσαν τήν δική τους· με τήν εύχη να μπορέσουμε, παίρνοντάς τους για παράδειγμα, να δημιουργήσουμε με τήν βοήθειά της καινούρια άριστουργήματα.

'Ημνοαδική όμορφιά του ούρανοῦ μας, τό άπαράμιλλο κάλλος των μνημείων μας περιμένουν καινούριους ραψόδους στην καινούρια γλώσσα. 'Η άδικη-

(*) Κοίταξε φύλλα 232, 233, 234 και 235.

μένη βασιλοπούλα, ή παραριγμένη σταχτοπούτα— τρισώρια κόρη πνέμορφης μάννας—έτοιμάζεται να καθίση στον μοναδικό θρόνο τής πατρικής κληρονομίας. Καί σεις σκαλιζετε φέρετρα; Καί σεις νοσταλαγείτε ρυτίδες;

Τά χελιδόνια πλημμύρησαν την γη μας με τίς φωλιές τους· δεν τά είδατε; ή άνοιξη που μνηούσαν έφτασε· σιγά σιγά θα πρέπει να έτοιμαστούμε για το καλοκαίρι και το θέρος. Προσπαθήστε να βγάλετε τά σκουριασμένα γυαλιά σας και θα τά δήτε όλα, θα δήτε και τά μήλα που άρχισαν να ώριμάζουσι.

Και τώρα, θέλετε, σώνει και καλά, να γυρίσω με πίσω στον χειμώνα; γυρεύετε την νέκρα τής παγωνιάς; όνειρεύεστε την όμορφη του νεκροταφείου; Φαντάζεστε ότι σας είναι δυνατό, σε σας, να σταματήσετε το γενικό άνοιγμα; Καί νομίζετε πως θα προφτάση ό απέλεκός σας να κόψη άσπλαχνα όλους τους κόμπους, όσοι έφούντωναν, όλα τά κλωνάρια που άπλωσαν, όλη την φουσκοδεντριά, όλη την βλάστηση, όλη τή ζωή που ξανάνωσε την πολύπλαγκτη γη; έλπίζετε να μαράνετε με κρύα πνοή με παγερό φύσημα, τά λουλούδια που έβγήκαν;

Ω τά τριαντάφυλλα, όί παπαρύνες, όί βιολέτες!

Σάν αδύνατο μου φάνεται. Ποιός να έχη δικιο: "Ας έχουμε ύγεια και έλπίζω πολύ γλήγορα να τό δούμε."

*

Και τώρα, αγαπητέ κύριε, σας σφίγω φιλικά το χέρι—αν έννοιετε τό δίνετε σ' έναν άκαίσιον; κτλ.—και σας ζητώ συγγνώμη, αν σας έθάρυνα με την κυριαστική και—πολύ φοβούμαι—έχι και τόσο πειστική πολυλογία μου. "Αν κάπου κάπου αναγκάστηκα να μιλήσω κάπως χοντρά και να μεταχειριστώ έκφράσεις για τίς όποιες σας έκατηγόρησα, αν έδω κ' εκεί έκοίταξα να γυρίσω τό πράμα στο άσπεϊό, συγχωρήστε με· αίτούμαι ύμης μυριάκις συγγνώμη.

Μόλα όσα λέτε, είμαι φύσις εύγενής, αλλά τό γράμμα σας με άλλαξε· εκατά την στιγμήν ότε έπεράτωσα την ανάγνωσιν τής ύμετέρας, με έπιασε μελαγχολία· είμαι δηλαδή και φυσικά τέτοιος, έπιρρεπής, αλλά τή φορά αυτή με περιτριγύρισαν μαύρες σκέψεις. Έπρεπε να ξεσκάσω να άποδιαρραγώ, καθώς υποθέτω, θα λέγατε, γιατί πραγματικώς είχα . . . Ξέρετε τί.

Έπειτα μου φάνηκε ότι αν έπαιρνα τό πράμα όλως διόλου στα σοβαρά, θα καταντούσε πολύ τραγικό.

Άκόμη δε και δύσκολο πολλές φορές για μένα και την άπάντησή που θάπρεπε να σας δώσω. Ρωτάτε λ. χ. αν προτιμούμε τον γοθικό ρυθμό από τον άρχαιο και αν τον θεωρούμε ανώτερο του· έγω προσωπικώς προτιμώ τον Βυζαντινό, αλλά πολύ θα δυσκολευόμουν αν έπρεπε να σας πω τον λόγο. Μας λέτε έπειτα να μεταβώμεν παρά τοίς έχθροίς ήμών· που να κάθωμαι τώρα να συζητώ μαζί σας, αν αυτό είναι σωστό ή όχι, και σε ποιούς άπ' όλους να πάμε. Που να σας έξηγώ άκόμη τους λόγους για τους όποιους προτιμώ τά σημερινά κολάρα και μάλιστα τά κατεβαστά, τά διπλά, τά άπάνω κάτω όπως τάκουσα, τά rabattu, όπως τά λένε όί φραντζεζομαθημίνοι.

Για όλα αυτά μιλούμε αν θέλετε και αν δεν βαρείεστε καμιά άλλη φορά· υποθέτω ότι θα τό κάνετε με προθυμία, άφου και σεις δεν είστε από κείνους "οί όποιοι όνειδιζουσι την πατρίδα δυστυχούσαν".

Και τώρα πριν κλείσω τό γράμμα μου ήθελα να προστέσω μιá φιλική συμβουλή ή να τελειώσω με μιá παράκληση.

Ήθελα να σας συστήσω, πριν αποφασίσετε να ξανακαταθώτε στο ζήτημα που έχει κάμποσα άγκάθια, και ή απειπίθησις ύμών ως "Έλληνας επί τό δικαίον σας έπαναδω τό θάρρος να είπητε άπεριφραστως την γνώμη σας", να φροντίσετε πριν να γίνετε έργατης του Γλωσσολόγου Έρμου· ή αν δεν σας χρειάζεται, να κάμετε τουλάχιστο την γνωριμία του.

Και ήθελα να σας παρακαλέσω, να μη άνακατώνετε στα καλά καθούμενα με τό γλωσσικό ζήτημα, προγόνους, μεγαλεία, μνημεία και όμορφιές.

Πιστέψατέ με, όλ' αυτά τά βλέπουμε, τά καταλαβαίνουμε, τά αίστανόμαστε κ' έμεις, όσο γίνεται καλά· πολύ φοβούμαι μάλιστα ότι έσείς δεν πολυσκαμπάζετε.

Αν φαντάζεστε ότι ή διαπαιδαγώγησή που δίνει και που πρέπει να δώση στα Έλληνόπουλα και τίς Έλληνοπούλες τό άξφαστον κάλλος του μνημείου και ό άττικός ούρανός, είναι τά διατριανεί, (έτσι τά γράφετε), τά προέθεντο, τά διαοραγώσι, και όλα τά τέτοια άπογεύσματα με τά όποια βλέπω είναι γεμάτη ή γλώσσά σας, κάποιον μεγάλο λάθος κάνετε. "Αν σας έπέρασε ή ιδέα ότι για

να μη άπαρνηθώ κανείς τά πάτρια είναι ύποχρεωμένος να φορή εις άκίωνα τον άπαντα" τό ίδιο ρούχο, να τό ξερομπάλωνη και να μη πλύνεται, και ότι πρέπει να κολλήση στην ασημαίχη του Ταναγραίης και Καρυάτιδας και όλο τό άρχαιολογικό μουσειό, είστε διπλά γελασμένος.

Μας έφάγατε ταύτιά με τους προγόνους σας· θάλεγε κανείς πως έρχεστε όλόγισα από τον Μιλτιάδη, Βουζών ταύτια μας από Φειδία και Περικλή. Μας ξεκουφάνετε με τους άρχαιούς θεούς και ήμισθούς. Αυτοί όλοι είναι μαζί μας· αυτοί έγέννησαν τον άγώνα μας, αυτοί μας σκεπαζουσι με την προστασία τους, αυτοί μας έμπνέουν θάρρος, μας φυσούν έκκαρτέρηση. Πάλι ό Κερδώς σας σας γέλασε, και άρχίζω τώρα να πιστεύω ότι ό κύριος αυτός στού όποιου τό γραφείο άπλωσ έργάζεστε δεν έχει καμιά σχέση με τους άρχαιούς θεούς.

Δεν είναι καθόλου άκαθια ότι "άποκηρύττομεν" (ποιός είναι ό άσεβής; δείξτε μου τον) την γλώσσαν (τήν γλώτταν, θα θέλετε να πήτε) του Πλάτωνος και Άριστοτέλους. Είναι μεγάλο χοντρό ψέμα, ότι ζητούμε να την άκλιδώσωμεν την άρχαία γλώσσα. Που σας πέρασε ή ιδέα; Αυτό και να θέλαμε να τό κάνουμε, δεν θα γίνονταν, επειδή ή γλώσσα αυτή δεν ύπαρχει πιά. Για να γίνη αυτό που παριστάνετε, θα έπρεπε να σηκωθώ κανείς άρχαίος (πιστεύετε στα βυκολοκαίσιματα;) και να του πετάξουμε στο πρόσωπο ένα καλαμάρι. "Η μήπως έννοιετε τίς μελανιές (δεν ξέρω πως τίς λέτε έσείς· με έλπίζω να νοείτε) και τά μελάνια, που χύσαμε παιδικά στα σχολικά κείμενα. Αυτό όμως δεν έγινε με κακό σκοπό, και έπειτα μου φαίνεται και σε σας θα συνέβαινε κάποτε. "Έχετε επίσης πάρα πολύ μεγάλο άδικο, όταν μας κατηγορείτε, επειδή τάχα βρίσκουμε στην γλώσσα αυτή του Πλάτωνος, αιν τή γλώσση ταύτη, τί άπό άποκρουστικόν (θεός φυλάξοι!) άπό έπιλήψιμον· μόνο τό και διαρραγώμεν, δεν μας πολυαρέσει, με έλπίζω να μη τό είπε ό Πλάτων, τό σχολαστικόν (ώ ω!) τό άπωθηστικόν (έ, έδω τά μπερδιψάμε πάλε. "Αν ένας άρχαίος ό Πλάτων φέρ' είπω, έλεγε έτσι, θα του λέγαμε ότι δεν ήξερε τά ρωμαίικα τής εποχής του, άφου και ό πιο πρόστυχος σύγχρονός του άγράφματος χωριάτης κάθε μανάσης,μπακαλής και χαμαλής έλεγε άπωστικός").

Δεν θέλω να πω περισσότερα· έλπίζω να είναι άρκετές αυτές όί έξηγήσεις και να μας άκούστε επί

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'.

Ακτις άσλίου.

"Η Κατινούλα είτα να φύγη από τό Παρίσι την παρασκευή, δεκαπέντε του Άλωνάρη, με την Άννα και με τον Πάβλο. Έπρεπε να βρεθούνε στο σταθμό, πριν από τίς όχτώ και τριάντα πέντε τό βράδυ, που ξεκινούσε τό τραίνο. Από τίς έξη κατέβηκε ή Κατινούλα και κάθησε μιá στιγμή, να νασάνη, στην τραπεζαρία, προτού πάη στο έργαστήρι τής Άννας, όπου κουβαλήσανε πιά και τό σεντουκάκι της, για να είναι όλα έτοιμα και να μην έχη σάλες ή άββωστη από την άβλή ως την πόρτα, παρά λίγα βήματα και νανεβή άμέσως σταμάξι. Μα δεν μπόρεσε από την κάμερή της να τραβήξη μ' έ-

*) Η αρχή του στο 228 φύλλο.

ναν κόπο στο έργαστήρι. Θέλησε να ξαναδω και την τραπεζαρία. Δυό σερίβισια μόνο βαλμένα—και που δεν τάβαλε άφτη—για την Άννα και για τον Πάβλο, άφου έλειπε ό Κύριος, άφου έλειπε κι ό άγγελός της. Καί τό μικρό τους τό γέμα, τό προταξιδιάτικο και τό στερόν τους στο σπίτι, άφτη δε θα τό σερίβρη. Άχ! άφτη μήτε βούκκα ψωμί δε θάγγιξη. Τό φαγι, τό σιχαίνεται. Που όρεξη; Κοίραση άκατανίκητη έδω και μέρες την πλακώνει. Νάκουγε τουλάχιστο τίς κουβέντες του τραπεζιού, ναβλεπε τό παιδί της! Δέ βαρείσαι; Κοίταξε ή Κατινούλα τίς δυό θέσες τίς άδειανές, και δάκρια πικρά τής στάζανε από τά μάτια στα λιγεμένα τά μάγουλά της τά κατάρχλωμα. Θα γυρίση άραγε στην τραπεζαρία; Καλέ, δεν τόννοιωθε τάχα πως του κάκου και τελειωσε; Τί φελξ να δέρνεται και να κλαίη, να ένοχλή και τους άλλους; Τί να τρίχη στην έξοχή, τί να γυρέθη στην Κερμαρία, τί να πελπίξη τή Μοιρίτα με τά χαλία της, ή και με τό θάνατό της; "Ας πεθάνη μακριά της. Σάν είναι να ψοφήση, άς ψοφήση και δώ. Άκόμη λίγο και φώναζε την Άννα, για να τής πη, για να τής έξηγήση πως κι ό κ. Λανίζος τής τό παράγγειλε να μείνη, όσο είναι αδύνατη, πως δεν έρχεται άπόψε

μαζί τους και πως θάρθη κατόπι, άμα συνήθιση πρώτα να σηκώνεται τάπόμεμα, για να μη βρεθώ έτσι, με μιáς, από τό κρεβάτι στο τραίνο, που μπερεί και να την πειράξη. Μελετούσε κι άλλα να στοχαστή να την πείση, γιατί με κανέναν τρόπο δεν ήθελε να τής δείξη τί γινότανε μέσα της. Άχ! και ψέματα να σοφιστή, φτάνει, φτάνει να μη φύγη. Πώς να φύγη κίόλας; Στην καρέγλα της γκρεμισμένη, έξια δεν είτανε πόδι να κουνήση. Στην τραπεζαρία, όπου έλεγε ό Κύριος τόσα και τόσα για την έχιδνα τής Χρύσας, έπρεπε κ' ή Κατινούλα να καταλάβη πως δεν έχει γλυτωμό.

Έκει, εκείνη τή στιγμή, άποφασίστηκε αλήθεια κ' ή τύχη τής Κατινούλας. Πήρε άπάνω της. έκαμε σφόρτσο τρομαχτικό, ξεκολλήθηκε από την καρέγλα που λές και την κρατούσε, περπάτησε, άνοιξε την πόρτα, κατέβηκε από τό σκαλάκι στην άβλή και για να είναι σίγουρη πως δε θα πέση στη μέση της άβλής, τό δραστήριο τό κορίτσι έκψε με μιάν άνάσα και πήγε στο έργαστήρι τής Άννας, που πριν από την Άννα τό είχε δικό της "Όλια. Την Όλια θυμήθηκε άραγε ή Κατινούλα θυμήθηκε τή Μοιρίτα ή θυμήθηκε τον Κύριο ή ή θυμήθηκε μόνο και μόνο τή ζωή; Ποιός τό ξέρει τί έγι-

τέλους. Σας παρακαλούμε θερμά θερμά, αφήστε για όνομα θεού ήσυχο τον Παρθενώνα άπάνω στην Ακρόπολη, αφήστε τέλος πάντων τον Πλάτωνα, σκοπισμένο καθώς είναι στο ντουλάπι και μαζί με βουτανικές και άλγεβρες σας, μη ξυπνάτε με τις φωνές σας τον μακάριο ύπνο των αρχαίων ψυχών, μη τους παραφορτώνετε σε γλώσσα που δεν καταλαβαίνον, μη μιλήτε τόσο άσεβα στην Πολιούχο. Αν είναι τίποτε που τις θυμώνει, αν είναι κανείς που σαν βραχνά; φαρμακώνει την γλώσσα του ύπνου τους, δεν είμαστε έμεις, αλλά έσείς. Οί αρχαίοι θεοί, σας το είπα, είναι μαζί μας. Έμεις είμαστε τα γνήσια παιδιά των αρχαίων, έμεις, που γυρεύουμε να τους μοιάσουμε χωρίς να τους μοιάζουμε. ή Πολιούχος μας έχει τάξει την νίκη.

Μη φαντάζεστε ότι θα έρθουν να κατοικήσουν στην έκκλησιά που εκατόν χρόνια τώρα αγωνίζεστε να τους χτίσετε επάνω στα μεγάλα ιρείπια, μαζεύοντας αρχαία ρημάδια και στοιβάζοντας κιτρινασμένα συντρίμματα. Μη σας περάση η ιδέα, είναι βλασφημία, ότι θα δεχτούν από ζωντόνευρους έσείς, με κουρευλομπαλωμένα άμυρα, προσευχές αντιγραμμένες, προσευχές που δεν αναβλύζουν, που δεν βγαίνουν ολόγεια από την καρδιά στα χείλη.

Εκείνη που είχε το σπίτι της στον Παρθενώνα, εκείνη η οποία κάθε τέσσερα χρόνια άλλαζε φορεσιά και χρειάζονταν καινούριο πέπλο, δεν θα καταδεχτή τώρα να της τυλίξουν το θεό της κορμί μέσα σε ξεβαμμένο σάβανο.

Την στιγμή που ο μέγας Παν απέθανε, την στιγμή που η Πνοή του Κλασικισμού έσβυσε και χάθηκε από τη Ζωή, διπλοκλείστηκες και σύ, Γλαυκομάτα μου, περίλυπη στον δοξασιμένο σου ναό. Όταν απέσβετο το λάλον ύδωρ, όταν αή γη σου έρημώθηκε και δεν έβγαζε πιχ λουλούδια», όταν σωριασθηκε η αδαϊδαλός σου «αίλα» από τους άνιδεους, έφυγες, επέταξες φοβισμένη και περιμενευς από τότε το «πλήρωμα του χρόνου», καρτέρες να έρθη η ώρα και η στιγμή, που θα σου ύψώσουμε από καινούριο Πεντελίσιον έναν καινούριο Παρθενώνα.

Τι να λές, ω Αρχηγέτι, ιδανικό που ένσαρκώνεσαι στα άριστουργήματα; τί να συλλογίζεσαι, ω Λαχτάρα μας έσύ, όταν μας θυρείς; Έσύ είσαι η άπλη κι άληθινή Όμορφιά, έσύ είσαι η μυαλωμένη Σκέψη, έσύ είσαι η Σοφία, έσύ είσαι η Άλήθεια, έσύ είσαι η Ζωή. Θεά της Ιδέας μας, θεά του Φωτός, που έχεις θαμμένο λοιπόν το γοργόνειό σου και

δεν μαρμαρώνεις την Ψευτιά; πώς δεν στέλνεις κανένα από τίστροπελέικα του πατέρα σου, να φωτίσης το Σκοτάδι και να κεραυνώσης τα χείλη που σε ίφαντάστηκαν Πρόμαχο τους; Παρίλυπη θα κουράς το κεφάλι, πικραμένη θα κοιτάξης την νεκρα και την έρήμωση που βασιλεύει στο δαιμόνιο πτολίεθρο και θα μουμουρίζεις για τους αιώνιους άπογόνους, για τους τρώφιμους των περασμένων μεγαλειών, για το έθνος των καινούριων Έλλήνων, για κείνους που τόσο σε παραγώρισαν:

Même ceux qui t'honorent qu'ils doivent te faire pitié!

Έσύ όμως άκουσες την βαθυστόχαστη προσευχή του βάρβαρου θαυμαστή σου και βίβαια θάκουσες κ' έμας, που τα ίδια σε παρακαλούμε. Λυπήσου Θεουπή, τα νόθα παιδιά σου, που γυρεύουν να πλώσουν στη γη, που τόσο αγάπησες, ένα άποπνιχτικό σκέπασμα από μολύβι. Μην τους συνεριστης: δεν ξέρεις τί μαγεία βρίσκεται κάποτε μέσα μέσα σε μία ψεύτικη λατρεία: δεν ξέρεις πόσο δύσκολο είναι να ξεκολληση κανείς από την καρδιά του χορδές ευαίσθητες, να ξεριζώση θύμησης γλυκειές. Έσύ ξέρεις και πώς δεν είμαστε όλοι τέτοιοι. Μη μας άποπάρης κ' έμας, μην άπελιπιστής για τον περιούσιό σου λαό.

Ξέρεις ότι θα σου ετοιμάσουμε έναν καινούριο ναό, ξέρεις ότι θα σου ύψώσουμε καινούριους βωμούς, ξέρεις ότι σου έχουμε τονίσει ένα καινούριο ύμνο, στη γλώσσα του λαού σου, που τόσο αγάπησες.

Έσύ, Ιδέα, μας έφώτισες, έσύ άγνή κόρη, μας έσήκωσες έξω από τον άκαθαρο όχλο: έσύ, Άρεία, μας έβोधήσες για να σηκώσουμε τον ιερό σου πόλεμο: έσύ Δημοκρατία, είσαι με το λαό: έσύ Πρόμαχε, παραστέκισαι: έσύ Έργάνη, ύποστηρίξεις την εργασία μας: έσύ Υγεία, θα φέρης την πνευματική υγεία σου στον άρρωστημένο: έσύ Σώτεια, μας έπεισες ότι για να σωθούμε πρέπει να σπάσουμε άλύπητα τις βάρβαρες αλυσίδες: έσύ Νίκη, φτερουγιάξεις γύρω από τα κεφάλια μας, όσο που να νάρθη η ώρα να μας στεφανώσης.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

Μόναχο 1.1.07.

να μέσα της για να κατορθώση και τάκατόρθωτο: Έτσι τουλάχιστο μπόρεσε να σώγη το βράδι με τους άλλους. Μη βρωτάτε τί ταξίδι. Ταξιδεύει η Άννα άφτερη θέση με τον Πάβλο και θέλησε νάχη την Κατινούλα μαζί της στο ίδιο το βαγόνι. Μα η σιδεροδρομική εταιρία φαίνεται πως για το τραίνο εκείνο θάπωράσισε νάχουνε την άδεια οι ταξιδιώτες να είναι άρρώστοι μόνο στην πρώτη και στην τρίτη θέση, επειδή στη άφτερη έλειπε ολότελα κάποιο μέρος που κ' έβρωτος να είσαι, μπορεί περιφημα να το χρειαστής σε δρόμο δέκω ώρών και παραπάνω. Σπάσανε τα κόκαλα της στους ξύλινους τους πάγκους, και σε σηκωνότανε να πάη δίπλα, που η συχή η άεράτεια δεν της έφινε, το χαιρότανε κι από λιγάκι, αφού μ' όλη τή δυσκολία της να σταθί, το κορμί της το βασανισμένο ξεκουραζότανε από το μαρτύριο του ξύλου. Που να το συλλογιστή κιόλας να τή βάλη άλλου ή Άννα, στην πρώτη θέση, αφού ίδια δεν έπαιρνε κι αφού κανένας γιατρός, μήτε ό κ. Άμάρος μήτε ό κ. Λανέζος, δεν της λέγανε ρητά τί τρέχει:

Φτάσανε σάββατο πρωί, στις έξη. Σερνότανε πιο πολύ παρά που πατούσε χαμω ή Κατινούλα, κατεβαίνοντας από το τραίνο, και της άπόμνησκε

άκομη από το σταθμό ίσα με την Κερμαρία μια ώρα δρόμος με τάμαξι. Όταν ήρθανε στο Χαμνονόκοφο, ό Άντρέας που πρόθυμος έτρεξε να τους άνταμώνη, που νόμίζε κιόλας πως θα δη την Κατινούλα γιατρεμένη, άπόρθεσε με την άλλαγή. Του ξήγησε η Άννα πως την κούρασε το ταξίδι: άκουσ έκει! — πως κάλλια νάνεβη στην κάμερή της, να πλαγιασ η ως το μεσημέρι. Άνέθηκε, δηλαδή αναγκάστηκε η Άννα με τον Άντρέα να της δώσουνε χέρι στη σάλα, νάνεβη. Άμα βρέθηκε στην κάμερα, θέλησε άμέσως να πέση και ντυμένη. Κάθησε όρθια στη μέση του κρεβατιού. Άδύνατο να γυρίση, να σηκώση τα γόνατά της, να ξαπλωθή. Τα πόδια της πρησμένα, πονεμένα και κίνημα δεν είχανε. Τόννοιστε και δέ βαστάχτηκε, την πιάσανε τα δάκρυα. Φαντάσου, ή Κατινούλα να κλαίη μπρός σταφεντικά, τί θα έτανε! Τη βόνησε ό Άντρέας, την ήσυχασε, της έφερε τή Μοιρίττα και γύρισε στο γραφείο του.

Πήγε ξανά στο γραφείο του. Η φωνη όμως εκείνη, το κλάμα εκείνο της άρρώστιας, μάάλιστα στη διάθεση που είχε τότε, τον ταράξανε. Τον παραξενέβανε κιόλας. Δέν του φαινότανε λογικό, ταχτικό δέν του φαίνότανε, ή Κατινούλα να βγίη πιο

ΑΠΟ «ΤΟΥΣ ΗΣΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

8

Σάν φως κερσιού πίσω απ' τα δάχτυλά σου
Που κάθε κινή τους οδρόδο αλλάζει,
Είδα τον έρωτα ν' άργοχαράζει
Μες στην άθωα κι άνύμανη καρδιά σου.

Και με μάτια ήδονής που ξελογιάζει
Βυθίστηκα στην άβλη αυτή φορία σου
Κ' ελπ' η ψυχή μες στην καρδιά μου: στάσου
Και ρούφα αβτο το φως που άγάπη στάζει.

Μά οβύστηκε το φως σου στην αντίατρα
Κ' έγω κάποιου άλλου κόσμο με λαχτάρα
Το δρόμο πήρα, μόνος και θλιμμένος.

Κι' όσοι νύχτες δέ φέγγει στα δνειρά μου
Το φεγγάρι, διαβάξω τα γυρμένος
Σ' ένα φως όπου και μες στην καρδιά μου.

9

Η ΜΑΝΝΑ ΦΥΣΠ.

Κάποτε η μάννα μου η λησμονημένη
Μες στο παλιό το σπίτι με καλεί
Και της καρδιάς τα κρύφια μου μιλεί,
Μου λέει τή ρίζα της ζωής που βγαίνει.

Και βλέπω πως γεννιέται το πουλί
Και τ' άπλερο ζωίφι πως άξάνει
Και το χυμό στα φύλλα που άνεβαίνει
Το πρώτο παίρω από το φως φιλί.

Στάλιν τή στάλα πίνω τή ζωή
Σάν το γλυκό κρασίμι το χειμώνα
Και σής χαράς μου την άπλη κορόνα

Μαργαριάρι η πάσα είναι στιγμή.
Ζωή και φως γεμίει όλη η ψυχή μου,
Άχ, να είταν έτοι ολόκληρη η ζωή μου!

10

Νύχτα γλυκειά. Σής θάλασσας τα πλάτια
Κύμα, πανί η άφρός δεν άρμενίζει,
Του φεγγαριού μονάχα ξεχειλίζει
Το φως, που όί ξερες κόφτουν σε κομμάτια.

Γύρω δια μια μαγεία ναουρίζει
Κι' απ' της γαλήνης τ' άβλα τα παλάτια
Σκορπούν μιαν έκσταση χιλιάδες μάτια,
Κάθε ψυχή στη νύχτα φτερουγίζει.

Κάτι άπιαστο μες απ' τα στήθια βγαίνει
Κι' ως άγια προσευχή ψηλά άνεβαίνει.
Μά στη βαθειά της φύσης ήσυχία

Κάποιο δοξάρι σε βιολι άγοριάζει,
Άς το φεγγάρι από τή γοητεία
Το μεταξένιο του μαγνάδι σκίξει.

1905

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

άνημπορη από μια κλινική, να λήη ό γιατρός πως θα δυναμώση ως τον Άη Δημήτρη, κι άπτη, ότι που έρχεται στην έξοχή, να χεροτερέβη. Προσπάθησε ή Κατινούλα να δουλέψη. Του κάκου. Δέν τα ταίριαζε ό Άντρέας με το νοσ του κι άνησυχούσε. Την άβριανή, μίλησε της Άννας, να τα ξεκαθαρίσουνε τα πράματα. Του ξαναεπεί η Άννα τα λόγια τω γιατρώνε. Μναχή της ή Κατινούλα θα καλητερέψη, με τον κέρα, με το φαγι, με τον περίπατο, άμα περάση έννοείται: η κούραση του ταξιδιού. Περιεργο δίολου που δεν άναλαβε άκόμα: θέλει καιρό. Η Άννα ρώτησε, πληροφορήθηκε. Θετικά, όσο γίνεται θετικά, της το βεβαιώσανε πως άλλο γιατρικό δέν έχει. Ο κ. Άμάρος μάάλιστα, σύμφωνα με τον κ. Λανέζο, της παραγγείλε ειδώνε ειδώνε δυναμωτικά, για το καλοκαίρι. Χρειάζεται πομονή. Τα ίδια βλέπει κανείς σ' όλες τις άρρώστιας. Έπειτα, και τί άλλο να κάμουμε; Δέν μπορεί να γελιούνται οί γιατροί. Ξέρουνε, και για να νανάβλουνε το χειρούργημα ως τον Άη Δημήτρη, σημαίνει πως θάχουνε κάποιους λόγους.

Τάκουγε ό Άντρέας, κ' η Πλάνη, που δεν ξεσκορπίζεται από τα μυαλά μας μονοματίας, έφερε και πάλε συννεφάκια ψιλά στα λογικά του, άνωιω-

ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

Είναι αλήθεια πώς είχα κάποια συγκίνηση τό περασμένο Σάββατο όταν έμπαινα στο Βασιλικό Θέατρο, γιατί θάβλεπα στη σκηνή έργο Έλληνικό κα γραμμένο μάλιστα από τον Άριστομένη Προβελέγγιο, έναν ποιητή που ξεχωρίζει, όσο κι αν δεν έχει λευτερωθεί όλοτελα από τὰ κρίματα της περασμένης γεννιάς.

Έριξα μιὰ ματιά γύρω μου κ' είδα κόσμο πολύ λίγο. Ο κόσμος έμεινε σπίτι του, γιατί δεν ενδιαφέρεται για Έλληνικά έργα· μά και κείνοι που ήρθαν, εκείνοι που γύρω μου βρισκότουσαν, είχαν ξένοι, ξένοι προς κάθε Έλληνικό, εκείνοι που στραβομουτσουιάζουν και λένε με ειρωνικό χαμόγελο α! Έλληνικό είναι τὸ έργο! Είναι εκείνοι που διαβάζουν τις βρωμοφυλλάδες για να τους παίρνει εφκολώτερα ο ύπνος και δε διαβάζουν για να ξυπνήσουν. Όλος αυτός ο κόσμος που πνίγει κάθε αντίσημα ζωής στον τόπο μας.

Είδα κάποια μέρα όλον αυτόν τον κόσμο να περνάει απ' τούς ανθισμένους άγρούς που ποτίσαν με τὸ αίμα τους ζωμάχοι της Ίδέας και να πατάει καταφρονετικά τούς νέους άνθους, μουρμουρίζοντας σε άνόσια κραιπάλη, κάποια γαλλική καντσονέτα. Κι ανάμεσα σ' αυτούς όλους, είδα τὸ βράδι κείνο και τούς ξένους συγγραφιάδες, τὸν Πατερνόστρου, τὸν Δαραλέζη και τὸν Ταναύρα.

Ήθελα τὸ έργο να πετύχει και ὁ ποιητής να θριασέψει στο πείσμα όλων αυτών των ξένων, γιατί αυτό ένθουσιαζόμουνα και χειροκροτούσα σε κάθε ὄμορφο που μ'έκανε να ξεχνιέμαι και ήθελα να παραβλέψω κάθε αϊφνήδιο και άτεχνα προετοιμασμένο, απ' τὰ πολλά που είχε τὸ έργο, και που μ'έκανε να θυμάμαι τί κόσμος έχω δίπλα μου, πὸς βρίσκουμαι στο Βασιλικό Θέατρο, πὸς απέναντι είναι ἡ εκκλησία, πὸς τὸ διεφθύνει ὁ Βλάχος, πὸς γραμματειας είναι ὁ Πετσάλης και άλλα πολλά.

*

Είναι αλήθεια πὸς χεροκρότησα πολύ και σε πολλές μεριές του έργου, είναι αλήθεια πὸς παρασύρθηκα σε ένθουσιασμό, μά στο τέλος έφυγα χωρίς ένθουσιασμό, έφυγα με τὰ χέρια στην τσέπη.

Θα και σιγά να τὸ τὰ θλώση. Ακολούθησε τότες κάτι παραξένο, που τὸ παθαίνανε τώρα οι δύο τους ἡ Άννα κι ὁ Άντρέας, γιατί αναθρεμμένη κι ἀπτή μαζί του από λεπτέροφρονο πατέρα, δεν ήξερε από μυστήρια, και μυστήριο έλεγε ὅτι πρέπει κανείς ἀξέταστα να τὸ παραδεχτή. Ωστόσο οὐτε ὁ ένας τὸ στοχαζόταν οὐτε ὁ άλλος να ζετάση τὰ λόγια ενός γιατροῦ. Τὰ πιστεύανε και ὠνευ. Μιὰ στιμούλα ίσως διστάζανε, σαν τὸν Άντρέα· κατόπι, τίποτα. Δεν έμπαινε πιά σε κίνηση ὀνοὺς τους. Ἡ γιατρική καταντούσε δευτερη θρησκεία. Παλιὰ προγονική συνήθεια και τοῦτο, καθώς για τὸν Άντρέα τὸ λεφοφυλλου τὰ ψιθυριστά. Και ζήτημα δεν ὑπάρχει πὸς μας λείπουνε και τὰ χρειζόμενα, ἡ ἐπιστήμη κ' ἡ τέχνη δηλαδή, για να ξερεθνήσουμε μιὰ διάγνωση, μιὰ συνταγή και μιὰ διαίτα. Δέ μας λείπει ὁμως και μιὰ ὀρθή κρίση, που μπορεί να βρει κοινή στους ανθρώπους, είτε γιατροὺς είτε μη. Μά κάθε φορά που ἡ ὀρθή κρίση μέσα τους πολεμοῦσε κάτι να πῆ και δαρτη, ἀμέσως τὴν ἔπνιγε τὸ μυστήριο και ὠπαινε. Τὸ τρέμουμε τὸ φὸς ἀκόμη, κι ἀποκουκουλώνομε γλυκὰ τὴν κακομοιριά μας στο σκοτάδι. Γινόμαστε βουβοί και στραβοί. Μήτε βλέπανε μήτε ἀκούγανε πιά ἡ Άννα κι ὁ Άντρέας.

Τότε θυμήθηκα τὸν προαίώνιο δάσκαλο της δραματικής τέχνης, που κάπου λείει στην Ποιητική του, πὸς πολλοί δραματικοί δένουν καλά μά δεν καταφέρνουν και καλά να λύσουν τὸ δράμα τους.

Ἡ λύση πρέπει να είναι μέσα στην ὑπόθεση και ὄχι κάτι που γίνεται για να γίνει με κάποιον τρόπο.

Ἐδὼ ὁ πατέρας τοῦ ασωτου πεθαίνει χωρίς να ὑπάρχει καμιὰ ἀνάγκη να πεθάνει, μ' έναν τρόπο ἀπίθανο. Και δεν είναι βίβαια ἀδύνατο να πεθάνει, μά είναι κάτι που δε βρίσκεται ἄρμονικὰ με τὸ σύνολο πλεγμένο, κάτι που δε μας δίνει της καθαρήσης τὴν τελειωτική φχαρίστηση, κάτι ἀπίθανο.

Ὁ πατέρας αὐτὸς είναι τόσο λίγο συμπαθητικός απ' τὴν ἀρχή του δράματος, που δε θα λυπόμαστε καθόλου κι αν τὸν ἔπιανε κόλπος μὸλις μας πρωτοφανερῶθηκε, για να μας ἀρίσει σε ἡσυχία. Και τώρα πεθαίνει μόνο και μόνο για να μας κάνει εκπληκτικό τὸ τέλος, ἀφίνοντας μας ένα σωρὸ στην ψυχή μας κενὰ, αντί να μας σύρει σε ἔλεον και φόβον.

Ίσως, όσο αν θέλετε τὸ ἀδύνατο, δε βλάπτει στο δράμα, γιατί ἀφίνει τὸν ποιητή να πλανηθεῖ στα δικά του τὰ λημέρια· μά και ἀπὸ τὸ ἀδύνατο πρέπει να είναι τὸ λιθαρό και ἀναγκαίο ἀποτέλεσμα σειράς ἐπεισοδίων σφιχτοδεμένων με τὴν ὄλη ὑπόθεση. Εκείνο που ξεφινίζει είναι τὸ ἀπίθανο.

Μά ἄς ἀρίσουμε τὸν Άριστοτέλη να κοιμηθεῖ ἐκεῖ που κοιμάται. . . . .

Μπορεῖ πολλοί σήμερα να πουνε πὸς ἡ Τέχνη ἀλλάξε, μπορεί πολλοί να πουνε, πὸς δεν ὑπάρχει Τέχνη. . . . Πολὺ καλά.

Μά τότε κάθε έργο έχει τὴ δική του Τέχνη και τεχνικό είναι κείνο τὸ έργο που ὁ συγγραφείας βρίσκεται μέσα στην κύκλο που αὐτὸς χάραξε, που ὁ συγγραφείας βρίσκεται σ' ἄρμονία με τὸ συγγραφεία.

Μά ἐδὼ οὐτε ἀπὸ συμβαίνει.

Τὸ κακού τεντώνουμε τ' ἀπτιά μας, δεν ἀκούμε να παίζουν οι χορδές που ὁ συγγραφείας παραστικά ἄγγιξε· ένας θάνατος ἀπλώθηκε πάνω τους, ένας θάνατος καθόλου δραματικός, ὅλας διόλου ἀπροετοιμαστος, ένας θάνατος αν θέλετε χυδαίος.

Τρία σπίτια μπαίνουν σε ἀναστάτωση, σε καθένα απ' ἀπτά γίνεται ένα ξεχωριστὸ δράμα και στη λύση που περιμένουμε τόσα πάθη να ξεσπάτουν, στη συνάντηση όλων ἀπτων των προσώπων που στριφογυρίζουν μες στο δράμα, δε βλέπουμε τίποτα. . . . .

Τάληθινὸ τὸ μυστήριο στάθηκε πὸς ἄντεξ ἡ Κατινούλα ένα μήνα, πριν καταλάβουε πὸς αν ἀφήσουνε να περάση μήνας, δε θα τῆς ἀπόμνησκε πιά παρά τριῶ ἡ τεσσαρὰ βοδομαδάνε ζωή.

Τὰ δυναμωτικά τὰ περίφημα τοῦ κ. Ἀμάρου, ὀλέθρια για τὸ νεφρὶ της που τὸ ἐρεθίζανε και που έμπυαζε ὀλοένα. Ὁχι πιά φάρμακα, μά φαρμάκια. Και χτικιασμένη να εῖτανε, ὅπως τὸ θέλανε οι γιατροί, ἔπρεπε κάτι άλλο να τῆς διορίσουε. Ἡ ἀντιπιρνή τὴ μεθοῦσε. Ἀγκαλά, τὸ κεφάλι της πάντα σε ζαλισμένο. Και τῆς πονοῦσε. Ὁταν ἄρχισε να σηκώνεται ὕστερις ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα που φτάσανε, βασιτίσανε τὸ πρωὶ στα σίδερα τοῦ κρεββατιοῦ της, ὡς που να βάλη τις κάλτσες της με τὸ ένα χέρι. Κάτω τῆς λέγανε να τρώη, κ' ἔκρυφε τὸ φαγὶ της, να μη δείξη πὸς δεν τῆγγιξε, ἀφοῦ φαγὶ τῆς παραγγέλανε τάφεντικὰ, κ' ἔτσι τάχα τὰ παρηγορούσε. Ἡ Άννα τῆς ἔδινε και να βάρτη, για να μη συλλογιέται τὴν ἀββῶστια της και πικραίνεται, για να τῆς κάμη καλὸ και λίγη δουλειά. Ἡ Κατινούλα ἔπιανε τὸ βράψιμο, τρέμανε τὰ δάχτυλά της και πείσμωνε κ' ἔπαιρνε ἀπάνω της φοβερὰ να τὸ τελειῶση. Κάθε βελονιά και βέσανο. Τὸ τραγικώτερο εῖτανε που για να συμμορφωθουε μες τις

Καθένας μένει σπίτι, ίσως για να ρθεῖ τὴν ὄρα τῆς κηδείας.

Φέβγουμε με κάποια περιέργεια και ἐνῶ ζητῶμε να συμπληρώσουμε ἐκεῖνα που ὁ συγγραφείας ἄφησε μισὰ, δεν μπορούμε. . . . . Μιὰ μυρουδιά, νοσοκομείου μας παρακολουθαί, βλέπουμε μπροστά μας τὸν κιτριναρὴ θάνατο.

Ἡ προτελεφταία πράξη μας συγκινεῖ, μά με τὰ γεγονότα που μετα ἔρχονται ἡ καλύτερα με τὰ γεγονότα που μετα δεν ἔρχονται, φαίνεται και ἡ πράξη ἀπτή περιττή, φαίνεται σαν ένα στόλισμα και ὄχι σαν ένα κομμάτι ἄρμονικὰ συνθεμένο με τὸ σύνολο.

*

Νά, ὁμως ἐπὶ τέλους ένα έργο Ρωμαϊκό και πὸς Ρωμαϊκή ζωὴ ζωγραφίζει.

Τὰ πρόσωπα κουνουονται στη σκηνή σαν ἀθῶποι, μιλάνε φυσικά, είναι αλήθεια με κάποιους, κάπου, κάπου, ποιητικούς λυρισμούς και ἔχει λυρισμούς που να ζεπηδάνε μέσα ἀπὸ τὴ δράση, μά τέλος πάντων φαίνονται πὸς βρίσκονται στη ζωὴ, στη σανίδα τῆς σκηνῆς, και ὄχι στην ἀκρη τῆς πέννας κάποιου ξενολάτρη συγγραφεία.

Ἡ γλῶσσα ἄρκετὰ δημοτική, αν και παρατηρήσαμε κάποια ἀνομοιομορφία· άλλα πρόσωπα μιλοῦν ἔτσι και άλλα ἄλλιῶς. Σαματήσαμε σ' ὅλα τὰ σκαλοπάτια που βρίσκονται ἀνάμεσα καθαρῆβουτας και δημοτικῆς, μά τ' ἀπτά ἄς μη ἀδικουε τὸ συγγραφεία· ίσως δε φταίει αὐτὸς, ίσως τοῦ χάλασαν τὴ γλῶσσα οι ἀτυχήτιστοι στη δημοτικὴ ἠθοποιοί, γιατί είναι αλήθεια, πὸς ένας απ' αὐτούς συνηθισμένος στη δημοτικὴ, ἄς τὸν πῶ—δεν ντρέπουμαι, ἡ Μιουράτης, μιλοῦσε δημοτικά.

*

Οἱ ἠθοποιοί δεν παίζανε και τόσο καλά και πολύ λίγο βοηθήσανε τὸ συγγραφεία, μά για να εῖμαστε δίκαιοι και ἀπτός πολὺ λίγο τοὺς βοήθησε, γιατί κανένας τύπος δεν ξεχωρίζει στο δράμα, τὰ πρόσωπα πολὺ λίγο φαίνονται συμπαθητικά και στις αϊφνήδιες σκηνῆς ἡ ὑπόκριση είναι πολὺ δύσκολη για να μη πὸμε ἀδύνατη.

Ἡ κ. Φύρστ μόνο ἔπαιξε ἀρκετὰ καλά τὴν Κυρά—Καλή και σηκωντικὰ βοήθησε τὸ συγγραφεία· είναι αλήθεια ὁμως πὸς τὴ βοήθησε κι ἀπτός, γιατί είναι ὁ μόνος πετυχημένος τύπος του μες στο δράμα.

Σ. ΧΑΡΑΗΣ

διαταγές τοῦ κ. Ἀμάρου και να δυναμώση τὸ κορίτσι, τὴν ἀναγκάζανε κιόλας να περπάτη, που με κόπο κατέβαινε τὴ σκαλα και πόδι δεν μπορούσε να κουνήση. Τάπόγεμα, ταχτικά, προτοῦ βγοῦνε ἴδιοι στο σεργιάνι, τὴ στέλνανε περίπατο στο περίβολι. Τὸ καμμένο τὸ παιδί, που ἀπαραπόνεφτα συγκατάνεβε σε ὅλα, τοῦ κακού, χολόσανε με τὸν καταραμένο τὸν περίπατο που τὴν ἔφινιζε, περίπατο δε σηκωνε τὰ βῶσστημένο τὸ κορμί της και θυμανε μέσα της ὁ ἄθρως ὁ μαρτυρισμένος. —Τί λένε, ἄχι τί μοῦ λένε τώρα να περπατῶ; Ἡ Τῆς ζέφυγε ὁ λόγος ἀπὸ τὴν κούραση και τὴν ἀπελπισία. Μιὰν ἄλλη φορὰ, πῆγε με τὴ Μοιρίτα ὡς τὴν ἀκρη τοῦ περιβολιοῦ, σωριάστηκε σ' έναν πάγκο, και τῆς εῖπε: —Δεν μπορῶ, Μοιρίτα μου, δεν μπορῶ!

Σῶπασε τὸ παιδί, κι ἀνεθῆκανε, σωμασμένες ἄξαφνα κ' οι δύο τους, ἴσα με τὸ σπίτι. Καθότανε τότες ἡ Κατινούλα σε μιὰ καρεγλίτσα κι ὅσο προσπαθοῦσε τίποτις να μπαλλῶση, τῆς φαίνότανε πὸς ἔφεβγε, σαν ἀποναρκομένη, μακριὰ μακριὰ κι ἀπὸ τὸν ἑαφτό της, πὸς στη θέση της ἔβλεπε καμιὰ ξένη. Πάγωνε. Τὸ μεσημέρι, με τὸν ἥλιο που ἔπρεπε να τὴν κάψη, ἀφοῦ δε πορούσε στο κεφάλι παρά σκούφια ψιλῆ, κρύωσε τόσο μιὰ μέρα που τῆς φέρανε και

ΕΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Στο φυλλάδιο του «Mercure de France», που μ'ας ήρθε με το παρασμένο ταχυδρομείο, ο κύριος Αστεριώτης δημοσιεύει την ταχτική επιθεώρησή του για τα νεοελληνικά γράμματα. 'Ανίμεσθ' άλλα, μιλεί για τα έργα των κυρίων Η. Χόρν και Κ. Παρορίτη.

Ο Παντελής Χόρν, λέει ο κ. 'Εφταλιώτης, μ'ας δίνει την άφορμή κι άλλη μιὰ φορά να το παρατηρήσουμε πως τα μάτια των νέων πέρα στην 'Ελλάδα δραματογράφων στέκονται γυρισμένα προς τον Καμπύση του «Δαχτυλιδιού της Μάννας». Κι αυτό δεν το λέμε διόλου για να καταιβάσουμε την αξία του τρίπρακτου έργου του κ. Χόρν, βγαλμένου από το περίφημο δημοτικό τραγούδι του Γεφυριού της 'Αρτας. Ο νέος του ποιητής παίρνει το θέμα του από μιὰ δψη αρκετά διαφορετική από εκείνη που δείχνεται στο δράμα του συμπατριώτη του Βουτιερήδη, για το όποιο μιλήσαμε. 'Η πεζή του γλώσσα είναι πολύ ζωντανή. 'Αν και η μεγάλη του φροντίδα είναι να παραστήση τον ύψηλονόητο συμβολισμό που βρίσκεται μέσα στο θέμα, όμως δεν παραμελεί και μιάν από τις μιζι λυρικές και τραγικές πηγές που πλημμυρίζουν μέσα στη νέα αυτή θυσία της 'Ιφιγένειας. 'Η τρίτη πράξη του «'Ανεχτίμητου» γεννά πραγματική λαχτάρα δραματική. 'Η ποιητική σκηνή του ίδιου συγγραφέα «'Είνος», είναι ένα μικρό άριστο έργο μονόπρακτο, μόνο που μπορεί να μη βρισκεί αρκετή θέση σ' αυτό ή συγκίνηση της καρδιάς. 'Η γλώσσα του Χόρν είναι ψυχαρική.

Όσο κι αν δανείστηκε ένα ρητό από τον Καμπύση ο Κώστας Παρορίτης, δε θέλει να τραβήξει τόσο μακριά. Μερικά από τα δηγήματά του «'Στά χιόνια», «'Νύχτα γάμου», «'Κόκκινα τριαντάφυλλα» προξενούν έντυπωση με την καθαρή και τη λαχταριστή μορφή τους, έχουνε μάλιστα και τη συγκινητική τους δψη, όμως τα σύνορά τους είναι στενά. 'Όπωςδήποτε, μ'ας δίνουν την υπόσχεση μι'ας ωραίας έργασίας—τα προτιμώ από τις φουσκωμένες θέσεις που πολύ συχνά έκει πέρη άνωκατώνουν περισσότερα λόγια παρά ιδέες.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΜΙΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΕΘΝΙΚΗ

Φίλε Νουμά,

'Η «'Ακρόπολη» τίς προάλλες έδημοσίεψε μι'α έγκυκλιο του Μητροπολίτη Χανίων της Κρήτης κ. Νικηφόρου με νοήματα αλλήθεις μεγάλα και πατριωτικά, με την όποια συνιστά και παραγγέλνει όλους τους ιερείς της Κρήτης να διαβάσουν στους ένορτες των τό νεό βιβλίο που έβγαλε ο Κρητικός συγγραφέας κ. Δ. Βουτετάκης με τον τίτλο «'Κρητικοί», διότι, λέγει στην έγκυκλιο, θα ωφεληθούν και θα φωτιστούν κι αυτοί και ο λαός πολύ άπ' αυτό το βιβλίο ποι'ώς άλλο Εύαγγέλιο ζετρείχει ένα μεγάλο σκοπό.

'Από την έγκυκλιο του ο Μητροπολίτης των Χανίων φαίνεται και πολύ πατριώτης και πολύ μορφωμένος και το πιο σπουδαίο χωρίς σκουριά και πρόληψες.

Είταν βέβαια καλύτερα και την ώραια κατά τα άλλα έγκυκλιό του να την έγραφε στη γλώσσα που είναι γραμμένο και το βιβλίο που τόση έντυπωση του έκαμε και τόσο έπαινο. 'Αλλά και αυτό που έκαμε, ν' αναγνωρίση τη μεγάλη ζήια της έθνικής γλώσσας και άντι να καταφύγη σε άφορισμούς των βιβλίων, που είναι στην γλώσσα αυτή γραμμένα, όπως κάνουν οι στενοκέφαλοι γραμματισμένοι, τα συνιστά εις τους ιερείς και εις το λαό, και αυτό άρκετό είναι. Με την άραδα του θάρθη και να την γράφη κιόλας.

'Επιθυμούσαμε λοιπόν να ρωτήσουμε τον άξιο κι αληθινό πατριώτη άρχιερέα Χανίων, εάν το βιβλίο αυτό είταν γραμμένο με τις έλληνικούρες του Μιστριώτη και με τις μετοχές και τα άπαρέμφατα των σοφολογιωτάτων μας, των ξεμουαλιστάδων αυτών και των παιδιών μας και του λαού, θα μπορού-

σε να μπη τόσο βαθιά και να συνταράξη τόσο άποτελεσματικά και να τον κατηγήση τόσο θετικά εις τας ιδέας του τον λαόν, όσο τώρα το κατορθώνει και γι' αυτό και με τόσο θερμό ζήλο και άξιο έπαινο το συνιστά και αυτός και θεωρεί άναγκαία την άνάγνωσή του από το λαό και τους ιερείς ;

Και αυτές τις ωραίες ιδέες του βιβλίου αυτού και τα διδαχτικά και πατριωτικά νοήματά του, θα μπορούσενά τα καταλάβει ο λαός και να ριζοβολήσουν μέσα στην ψυχή του χωρίς ν' είναι γραμμένες σ' αυτή την ζωντανή και φυσική γλώσσα του 'Εθνους; Και με ποι'α άλλη γλώσσα μπορούσε να γραφή βιβλίο από έκατό σελίδες και με ύψηλές τέτοιες ιδέες χωρίς να ύπαρχη εις αυτό ούτε μι'α άραδα που να μην την νοιώθη και όχι μόνο να μην την νοιώθη, αλλά και να μη αισθάνεται βαθιά την ουσία των νοημάτων της ο λαός ;

Αυτός όμως είναι ο δρόμος όλων των πραγμάτων του κόσμου. 'Εκείνο που χθές ίθεωρείτο άξιο άφορισμού, σήμερα κρίνεται ύπερπετό, αύριο το άναγνωρίζω καλό να το κάνει ο άλλος και μεθαύριο το κάνω και γώ.

Δικός σου
ΚΡΗΤΙΚΟΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

«'Συνελήθη χθές παρά του ύπενωμοτήρου 'Αλεξόπουλου ο άεργος Ι. Μάρκου και κατάσχε έπ' αυτού τρία περίστροφα και διάφορα δαχτυλίδια και άλλους ψευδαίς άστρινες μεταχειρίζετο προς μεταπώλησιν εις διαφόρους έπαρχιώτας ως αληθείς».

(«'Ακρόπολη» 16 τού Φλεβάρη, σελ. Α' στήλ. 6 κάτω κάτω).

«'Το έδώλιον του κατηγορουμένου κατέχον χθές δύο, ο Χρήστος 'Ανδριώτης, και η Μαρία, χήρα Δημ. 'Ανδριώτου, του πρώτου γυναικαδέλφου του κατηγορουμένου».

(«'Ακρόπολη» 16 τού Φλεβάρη, σελ. Γ' στήλ. 2, κάτω κάτω).

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Δυό καινούρια βιβλία μ'ας σταλήθηκαν από την Πόλη του Ζ. Φυτίλη τα «'Φιλολογικά Πάρεργα» και του Θανάση Κατραπάνη τα «'Αουλούδια της Θράκης».

— Στο βιβλίο του Φυτίλη είναι τυπωμένα όλα εκείνα τα άμορφα φιλοσοφικά παραμύθια «'Η Δημούλα—'Η 'Αριστοού—'Ο Σταθρός—'Η γριά κι ο δράκος κτλ.» που τυπωθήκανε πέρη και στο «'Νουμά» και τόσο πολύ άρέσανε.

— Στο βιβλίο πάλι του Κατραπάνη βρίσκονται άμορφα τραγούδια, γραμμένα τα περισσότερα πάνω σε γνωστούς σκοπούς, για να τραγουδιούνται. 'Ενα άπ' αυτά, την «'Ερωτική σκέψη», θ'άν το δημοσιέψουμε στο φύλλο της Άλλης Κυριακής. 'Αργότερα, ίσως τυπώσουμε και κανένα άλλο.

— Το βιβλίο της κ. Ειρήνης Δεντρινού «'Από τον κόσμο του σαλονιού και οι δυο θάνατοι» είναι έτοιμο και παρακαλούμε όσους λάβανε άγγελίες, ν'άν τις γυρίσουν στο γραφείο μας ή στην κ. Δεντρινού (Κέρκυρα).

— Ειπώθηκε κι αυτό στη Βουλή για τα έλη φροντίζουν τόσο και τόσο βουλευτάδες— δε θα βρεθεί κανένας να φροντίσει «'περι της άποξινάνσεως μερικων έλωδων βουλευτών ;»

— Ο Ρέλλης χτύπησε το νομοσκέδιο για τα διδαχτικά βιβλία. Του άρέσουνε, λέει, όπως είναι και δε βλέπει για ποιό λόγο ν'άλλαχτούνε. Το ίδιο και μεζι.

— Ο Μπακόπουλος πάλι είπε πως δε τι έξερει του το μάθανε τα βιβλία αυτά. Το πιστεύουμε, δετα υλίσιτα συλλογιστούμε τί ξέρουν και τί πράττουν οι διάφοροι Μπακόπουλοι της Βουλής.

— Τέτια βιβλία, τέτιους βουλευτάδες βγάζουν και τέτιο Κράτος δημιουργούν. 'Αντίλογος κανένας δε χωράει.

— Ο γνωστός εκδότης Θ. 'Αποστολόπουλος δημοσίεψε σε κάποια φημερίδα περιεργότατο άρθρο με τον τίτλο «'Δυστυχείς γονείς», χτυπώντας το νομοσκέδιο για τα διδαχτικά βιβλία.

— Ο κ. 'Αποστολόπουλος, λέει με πολλή και με περιττά λόγια, δε,τι μπορούσε ν'άν το πεί με τις έκφραστικές αυτές λεξόλας : «'Δυστυχείς γονείς, που πρώτα σ'ας γδύ-

ναμε έμεις οι εκδότες και τώρα ζητάει να σ'ε γδύσει το Κράτος».

— Κι ο Γάτος έζηγα μιλήσε στη Βουλή κι ο Παναγιωτόπουλος ακόμα πιό έζηγα, χτυπώντας κ' οι δυό τους γαρά και έσκεπάζοντας τις άνοησίες και την άγραμματοσύνη που βρίσκονται στα διδαχτικά βιβλία. Μ'ε να μη βρεθεί ένας χριστιανός να μιλήσει και για τη γλώσσα τους ;

— Στο άνωχωματάρχο του Βρετανίου, είπε ο Γάτος, βρίσκεται ο άσπετος όρισμός «'ουστανέλλα είναι το λευκόν έκείνο ένδυμα όπερ χρησιμοποιεί να καλύπη όσα δέν πρέπει να φαίνονται διότι πρέπει να καλύπτονται».

— Νουμάει ο βουλευτής του Βόλου πως άβιδώσεις καλύτερο όρισμό της φουστανέλλας και τονε δώσεις σε καθαρεύουσα, θα ώρηληθεί τίποτα το παιδί ;

— Κανένας μέσα στη Βουλή και στον τύπο δέν κατάλαβε πως πρώτο πρώτο που πρέπει ν'άλλαχτεί στα διδαχτικά βιβλία,—για να γίνουνε διδαχτικά—είναι η γλώσσα. Με την καθαρεύουσα και τα σωστότερα πράματα μπακκαλεύονται.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

δ. Ούρ. Παπαμ. Ρουσιχ. Λίθαμε τη συντρομή του 1907 και σ' εύχαριστούμε.—κ. Σπηλ. Παπαγιάννη δ κ. Ακζ. Βελίλης σουστέλνε: από τη Λόντρα την άκόλουθη σημείωση : «'Είναι Κυριακή βράδι, έντεκα ή ώρα και δετι τέλειωσα διαβάζοντας δεύτερη φορά την «'Μπομπή» σου. Σ'ε συνάδερφοι που είμαστε, παίρνω το θάρρο να σ' έρωτήσω αν έγγραφες σπλιονικάτα στίχους στο τέλος του δηγήματός του, ή σουδραν έτσι όλωσ διολου φυσικά και άθλα. 'Ενωώ τις άκόλουθες φράσεις που κάνουν ένα πολύ μορφ τετράστιχο :

Σ'άν καμπανοβαρίματα, σ'ε βοητηό του άγέρη

Σ'άν τη χαϊδωρονούλα του, που κλαίει και με φωνάζει.ο

Χώσου στη γίς και γδέρ της, συρροιακέ κεφάλια Ι...

Και κάρφωσε τα νύχια σου για ν'άν το ξεχωνιασέες.

Μπορεί η άπάντησή σου ν'άν κανένα άρθρο στη μουσικό αίστημα του λαού μας ; κι αν είναι έτσι, είμαι βέβαιος που όλοι θ'άν το διαβάσουν με περιέργεια και εύχαρίστηση».

— κ. Ι. Ζιζικα στο Κάιρο. Σ'άν άνταποκριτή μας εις κατε πως δέν πληρώνετε συντρομή γιατί το φύλλο από πέρη μας το γυρίσατε. Το πιστεύουμε, αν και τέτιο πράμα δέν έγινε. Πληρώστε μας όμως τη συντρομή για τα τρία περασμένα χρόνια ή τουλάχιστο τα γραμματόσημα. Συντρομητή σ'ε έγραψε ο κ. Π. Γν. ο γιατρός και για να σ'ε γράψει, θ'έ πιέ η πως του το παραγγέλατε ή πως είτανε βέβαιος δετι θα πληρώσει τη συντρομή. Γιατί λοιπόν τον άδικείτε τόσο με το φέρτιμό σας ;

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Ηουλιέται Δρ. 6.

στο Βιβλιοπωλείο της 'Εστίας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

'Εντοκοι καταθέσεις

'Η 'Εθνική Τράπεζα δέχεται έντόκου καταθέσεις εις τραπεζιτικά γράμματα και εις χρυσόν, ήτοι εις φράγκα και λίρας στερόλινα; άποδοτέας εις ώρισμένην προθεσίαν ή διερκείς.

Αι εις χρυσόν καταθέσεις και οι τόκοι αυτών πληρώνονται εις το αυτό νόμισμα, εις δε έγίνετο ή καταθέσεις εις χρυσόν ή δε' έπιταγής όψωσ (chèque) έπί του έξωτερικού κατ' έπιλογήν του όμολογιούχου

Το κεφάλαιον και οι τόκοι των όμολογιών πληρώνονται εν τώ Κεντρικώ Καταστήματι και τη αίτήσε του καταθέτου εν τώ 'Υποκαταστήματι της Τραπεζής.

Τόκοι των καταθέσεων.

1	1/2	ταίς	ο)ο	και'	έτος	διά	καταθέσεις	6	μην.
									1
									έτ.
2	1/2								2
									έτ.
3									4
									έτ.
4									5
									έτ.

Αι όμολογίαι των έντόκων καταθέσεων εκδίδονται κατ' έκλογήν του καταθέτου όνομαστικά ή ένώνυμοι.